

Dranker dødsfalds og Selvmords Betydning for Dødeligheden i de forskellige Samfundslag.

Af
Th. Sørensen.

I det mørke Billede, som Talsmændene for den sociale Revolution udkaste af den nuværende Samfundsordning og dens Følger, indtager Fremstillingen af det store Antal Menneskeliv, som fjerde Stand maa ofre paa denne Samfundsordnings Altar, næsten altid en fremtrædende Plads. Med stærke og levende Farver skildres, hvorledes usundt eller overanstrengende Arbejde, Mangelen paa de nødvendige Subsistensmidler med deraf følgende utilstrækkelig Føde eller i alt Fald uhensigtsmæssigt blandet Føde, snævre, maaske mørke og fugtige Boliger o. s. v., skaffe Døden en rig Høst i alle Aldere af denne Stand. Som Modsætning fremtræder da de i økonomisk Henseende bedre eller vel stillede Samfundslag, hvor Livets Varighed udstrækkes indtil de af Naturen afstukne Grænser, eller idetmindste vilde gøre det, hvis ikke Vedkommende ved en overdaadig eller overinciteret Levemaade selv forspildte de gunstige Chancer.

Da jeg med disse Ord indledede i sin Tid det første Led i min Undersøgelse af Dødeligheden i for-

skellige Samfundslag — nemlig »Børnedødeligheden» — gjorde jeg samtidigt opmærksom paa, at der dengang ikke forelaa noget stort statistisk Materiale, ved hvis Hjælp det lod sig kontrolere, om Lys og Skygge var rigtigt fordelt i dette Billede. Navnlig for de Voxnes Vedkommende gjaldt det, at der kun fandtes faa Oplysninger om Dødeligheden under de forskellige Kaar. Værre endnu var det, at de, der fandtes, var af højst problematisk Værd, idet de paagældende Forfattere paa et Par Undtagelser nær var gaaet fuldstændigt uvidenskabeligt frem i deres Undersøgelse. Ved det Bidrag til Spørgsmaalets Besvarelse, som jeg derefter har leveret*), kan jeg dog i alt Fald betragte som givet, at den benyttede Methode hører blandt de korrekte, hvilke uundgaaelige Mangler — jeg har selv gjort opmærksom paa flere saadanne —, der end kunne klæbe ved Resultaterne. Om end disse derfor paa forskellige Punkter kunne trænge til nærmere at prøves af fremtidige Forskere, vil det forhaabenlig nok vise sig, at i det Store og Hele ere de ikke misvisende.

Skønt jeg næppe tør forudsætte, at de nævnte Resultater ere synderligt kendte udenfor Fagmændenes snævre Kreds, er det dog ikke af den Grund, at jeg paa dette Sted agter at vende tilbage til dem. Nej! Motivet dertil er, at jeg paa en lettere overskuelig Maade, end jeg andetsteds har gjort, kunde ønske at paavise, hvilken Betydning Drankerdødsfald og Selvmord have for Forskellen paa Dødeligheden i Samfundslagene. Men det var da nødvendigt først at give

*) De økonomiske Forholds og Beskæftigelsens Indflydelse paa Dødeligheden, 1ste Afdeling 1884, 2den Afdeling 1885.

et Indblik i denne Forskel. Dette vil dog ikke blive en ligefrem Gentagelse, idet jeg her har beregnet Dødelighedskvotienterne for færre men rummeligere Aldersklasser, end det tidligere skete, af Hensyn til, at den mindre paalidelige Del af Resultatet paa den Maade skiller sig skarpere ud fra den mere paalidelige Del.

Det vilde føre for vidt, paa dette Sted at gøre udførlig Rede for den citerede Undersøgelses Plan, for den derved benyttede Fremgangsmaade samt for de Vanskeligheder, der stillede sig i Vejen. Vedrørende alt dette maa henvises til Bogen selv. Kun skal til nærmere Forstaaelse af de følgende Tabeller anføres Hovedbestanddelene af hver af de tre Grupper, hvori Befolkningen blev delt. Delingen foretoges paa Grundlag af de originale Folketællingslister, og for de døde Vedkommende paa Grundlag af Dødsattesterne; baade Listerne og Attesterne fik jeg ved det statistiske Bureaus Velvilje Adgang til personlig at gennemgaa.

Gruppe I. Haandværkssvende, Fabrikarbejdere, Daglejere, Tjenestetyende og de dermed i økonomisk Henseende lige stillede. Menige af Hæren, der vilde have været at henføre under denne Gruppe, har jeg set helt bort fra, ligesom ogsaa fra Tugthusfanger og Patienter paa Sindssygeanstalter. Grunden hertil var for de to sidste Kategoriers Vedkommende, at Folketællingslisterne ikke gav Oplysning om, hvorvidt de paagældende Individuer stammede fra Bybefolkningen eller fra Landbefolkningen.

Gruppe II. Haandværksmestre, underordnede Embeds- og Bestillingsmænd (civile og militære), Værts-husholdere, Smaahandlere (Høkere), Kontorister o. s. v.

Gruppe III. Købmænd (Grosserere og Detaillister),

højere Embedsmænd, Kapitalister, Læger, Sagførere, Studerende o. s. v.

Medens jeg tidligere holdt Gruppe II ude fra Gruppe III, har jeg her slaet dem sammen, eftersom der ikke fremtraadte nogen synderlig Forskel mellem dem, omend der nok var Antydning af større Dødelighed i den første (mellemste Samfundslag) end i den sidste (højere Samfundslag). Det er altsaa Voxne hørende til Arbejderklassen (Gruppe I), der stilles overfor Voxne hørende til de øvrige Samfundslag (Gruppe II og III), hvert Køn for sig. Af 10,000 levende i hver Aldersklasse døde aarligt af alle Dødsarsager tilsammen:

Tabel I.

Provinsbyerne (1876—83).

	Mandkøn.			Kvindekøn.		
	Gruppe I.	II og III.	Arbejderklassens Overvægt i Dødelighedsstyrke, udtrykt procentvis af Kvotienterne i de øvrige Samfundslag.	Gruppe I.	II og III.	Arbejderklassens Overvægt i Dødelighedsstyrke osv.
20—35 Aar.	74	63	17 pCt.	67	77	÷ 13 pCt.
35—55 —	181	111	63 —	114	88	30 —
55 og dero.	590	498	18 —	482	406	19 —

København (1865—74).

20—35 Aar.	90	65	38 pCt.	75	65	15 pCt.
35—55 —	253	132	92 —	163	90	81 —
55 og dero.	838	548	53 —	689	358	92 —

Forskellen mellem Kvotienterne i Arbejderklassen og de øvrige Samfundslag er i yngste Aldersklasse overalt mindst 2 Gange saa stor som Summen af Middel-

fejlene paa Kvotienterne, i de to andre Aldersklasser overalt mange Gange saa stor. Især for de sidstes Vedkommende kunne vi følgelig med saa godt som Sikkerhed gaa ud fra, at det ikke er Tilfældigheder, der ligge til Grund for Forskellen. En anden Sag er det, om Tallene, hvoraf Kvotienterne ere beregnede, ere paalidelige. I saa Henseende kan nu bemærkes, at for yngste Aldersklassens Vedkommende turde den i Arbejderklassen fundne Dødelighed være for lille, hvilket vistnok mest gælder om Kvindekønnet. Jeg slutter dette deraf, at den specielt for Tjenestetyende fundne Dødelighed, — især Tjenestepigernes, der netop i denne Aldersklasse udgør en væsentlig Del af Gruppe I — var saa abnorm lille*), at man maatte tænke sig Muligheden af, at et ikke ringe Antal af Tjenestefolk, naar de angribes af kroniske Sygdomme, flytte ud til Slægt eller Venner paa Landet, for dér at dø. De vilde altsaa ikke blive opførte blandt de døde paa det Sted, hvor de ved Folketællingen i sin Tid vare opførte blandt de levende. For ældste Aldersklassens Vedkommende stoler jeg heller ikke ret paa Forskellen mellem de respektive Kvotienter, navnlig i København. Min Tvivl refererer sig til, at Grupperingen af Individuer i den ældre Alder jævnlig var vanskelig, idet man især paa de københavnske Folketællingslister fandt et ikke ringe Antal af hine — flest kvindelige — opførte, uden nærmere Angivelse af den sociale Stilling. Det var da i disse Tilfælde nødvendigt at slutte sig til Stillingen efter ydre Kriterier som: Folkehold (om der fandtes saadant eller ikke), Bolig (Forhus eller Baghus, Sal eller Kvist) o. s. v. Den Mulighed

*) Jvf. De økonomiske Forholds o. s. v.

kan derfor ikke afvises, at f. Ex. den for København i denne Aldersklasse fundne Forskel mellem Kvotienterne kunde være ikke lidt forskellig fra den virkelige, vel snarest for stor. Hvad derimod mellemste Aldersklasse angaar, saa anser jeg Resultatet her for langt mere paa-
 lideligt. Ikke dog saaledes at forstaa, som om Gruppe I's Overvægt i Dødelighedsstyrke skulde i Alderen 35—55 Aar nøjagtigt kunne udtrykkes ved de anførte Procenter. En saadan Præcision af Resultatet vilde ved enhver Fremgangsmaade, selv den mest fuldkomne, være altfor vovelig. Jeg vilde endog foretrække at give et stort Spillerum, for under alle Omstændigheder at vide sig paa den sikre Side. Man kunde maaske udtrykke det saaledes, at i det undersøgte Tidsrum viste for denne Aldersklassens Vedkommende lavere Samfundslag (Arbejderklassen) i København mellem 50 pCt. og 100 pCt. større Dødelighed end de øvrige Samfundslag, og i Provinsbyerne mellem 25 pCt. og 50 pCt. større Dødelighed.

Om vi ogsaa se helt bort fra de yngre og ældre Aldersklasser, og alene holde os til den kraftige Alder, maa disse Tal lede til alvorlige Betragtninger. Det er ganske vist kun Købstadbefolkningen, Talen her er om, og muligvis ere Forholdene anderledes paa Landet; der vil i saa Henseende snart fremkomme Oplysninger fra anden Side. Men om ogsaa dette skulde befindes at være Tilfældet, — allerede mine Oplysninger om Børnedødeligheden i forskellige Samfundslag i By og paa Land kunde tyde paa Sandsynligheden heraf —, saa synes der dog i det her foreliggende at være tilstrækkelig Anledning til et »Memento«. Hører man til dem, der anse tabula rasa for nødvendig, vil man maaske

strax indrangere Resultatet i sin Motivering af Dødsdommen over den nuværende Samfundsordning, særlig som denne former sig i Byernes industrielle Liv. Holder man derimod paa en kontinuerlig jevn Fremadskriden, vil man vel lade sig nøje med at fremhæve, at der er mange og vigtige Opgaver at tage fat paa, for blot tilnærmelsesvis at udjævne en saadan Forskel i Dødelighed. Imidlertid, hvad enten man staar paa den radikale Omvæltnings eller paa den moderate Reforms Side, har det under alle Omstændigheder sin Interesse at faa det Spørgsmaal klaret, som staar over denne lille Afhandling. Vi gaa altsaa over til at undersøge, om Drankerdødsfald og Selvmord spiller en lige stor Rolle i de forskellige Samfundslag.

Af 10,000 levende i hver Aldersklasse døde aarligt af Drankersygdomme:

Tabel II.

Provinsbyerne (1876—83).

	Mandkøn.		Kvindekøn.	
	Gruppe I.	II og III.	Gruppe I.	II og III.
20—35 Aar.	2	1	0,2	0,2
35—55 —	24	8	2	0,3
55 og derover	38	11	7	0,9

København (1865—74).

20—35 Aar.	2	0,8	0,06	0,0
35—55 —	17	3	1	0,09
55 og derover	20	3	2	0,6

De for Drankersygdomme ovenfor anførte Kvotienter kunne kun opfattes som et Minimumsudtryk for den

Indvirkning, som Misbrugen af Alkohol har udøvet paa Dødeligheden i det undersøgte Tidsrum respektivt i Provinsbyerne og i København. Selv om jeg nemlig har medtaget alle Tilfælde af Drankergalskab (Delirium tremens), hvad enten denne var kompliceret med en anden Sygdomsform eller ikke, har jeg til Gengæld set bort fra de Dødsattester, der til Diagnose havde kronisk Alkoholisme i Forbindelse med en anden Sygdom, og kun beholdt dem, hvor kronisk Alkoholisme stod ene som Dødsårsag. Mit Motiv til at udskyde hine var, at det alligevel ikke vilde være lykkedes at faa et blot nogenlunde korrekt Udtryk for Alkoholens mere snigende Indvirkning frem, da det langt fra altid er Reglen, at Lægerne anføre »kronisk Alkoholisme« som Biaarsag paa Dødsattesterne, selv om de have en stærkt begrundet Formodning om, at den har haft sin Del i at fremkalde Døden.

Som det synes, skulde Dødeligheden ved Drankersygdomme være mindre i København end i Provinsbyerne. I saa Henseende maa dog erindres den Mulighed, at Lægerne kunne benytte »kronisk Alkoholisme« ogsaa som enestaaende Diagnose i forskellig Grad paa de forskellige Steder. Men da dette ikke er Tilfældet med Diagnosen »Drankergalskab«, og da det benyttede Materiale aldeles overvejende hviler paa denne, kan det paagældende Moment dog næppe have haft meget at sige.

Mellem de forskellige Samfundslag stiller Forholdet sig begge Steder saaledes, at baade for Mandkønnets og for Kvindkønnets Vedkommende er i mellemste og ældste Aldersklasse Dødelighedskvotienterne, sammenholdt med Middelfejlene, udtalt større i Gruppe I end

i Gruppe II og III, medens det i yngste Aldersklasse er tvivlsomt, om der er nogen Forskel tilstede*).

Skønt det næppe kan influere væsentligt paa den store Overvægt i Dødelighed ved Drankersygdomme, som lavere Samfundslag frembyder i de nævnte to Aldersklasser, maa dog bemærkes Tilstedeværelsen af en ikke usandsynlig Fejlkilde. Hensynet til den efterlevende Familie kan nemlig bevirke, at Attesterne for disse Dødsårsagers Vedkommende maaske ikke ere fuldt saa paalidelige i højere Samfundslag (Gruppe III), som i de øvrige.

Man vil allerede have kunnet faa et Indtryk af, at denne Forskel paa Dødeligheden ved Drankersygdomme maa have ikke saa helt ringe en Betydning for den fundne Forskel paa Totaldødeligheden i Samfundslagene. Jeg haaber at kunne gøre dette klarere ved den følgende Tabel, til hvis Forstaaelse jeg skal forudskikke et Par Bemærkninger. Som man vil se, refererer den sig alene til Mandkønnet, til hvilket Hovedinteressen i det foreliggende Tilfælde er knyttet. Den i Kolonne a. og b. fundne Forskel angiver i alle Aldersklasser en Overvægt i Dødelighedsstyrke for Gruppe I. Kolonne c. viser, hvor mange pCt. af Gruppe I's (Arbejderklassens) Overvægt i Dødelighedsstyrke, der skyldes den større relative Hyppighed af Dranker dødsfald hos denne Gruppe.

Forskellen mellem Antallet af de paa 10,000

*) Her, som i det følgende, er jeg gaaet ud fra, at en Forskel mellem to Kvotienter kun er til at stole paa, naar den er mindst 2 Gange saa stor som Summen af Middelfejlene paa Kvotienterne.

levende respektivt i Gruppe I og i Gruppe II og III indtrufne Dødsfald var i hver Aldersklasse hos Mandkønnet:

Tabel III.
Provinsbyerne.

	Ved alle Dødsaar- sager tilsammen.	Ved alle Dødsaar- sager undtagen Drankersygdomme.	Differencen mellem Tallene (Kvotient- erne) i Kolonne a. og b., beregnet pro- centvis af dem i a.
	a	b	c
20—35 Aar.	11	10	9 pCt.
35—55 —	70	54	23 —
55 og derover.	92	65	29 —

København.

20—35 Aar.	25	24	4 pCt.
35—55 —	121	107	12 —
55 og derover.	290	273	6 —

Det er idetmindste i Provinsbyerne en ikke uvæsentlig Del af den for den mandlige Del af Arbejderklassen i Sammenligning med de øvrige Samfundslag konstaterede større Dødelighed, der er hidført ved Misbrug af Alkohol. Endda ere Procenterne i Kolonne c. efter al Sandsynlighed gennemgaaende for smaa. Man kan nemlig, som tidligere berørt, ganske sikkert gaa ud fra, at det er umuligt gennem Dødsattesterne at faa Alkoholmisbrugens fulde Indvirkning paa Dødeligheden frem. Det er kun dens eklatante, men ikke dens snigende Følger, der paa denne Maade aabenbare sig. Men ligesom de udtalte Former af Dødsfald ved Alkoholmisbrug falde overvejende paa Gruppe I, saaledes tør vel dette antages ogsaa at gælde om de snigende Former. Hvor-

ledes det end forholder sig hermed, er det klart nok, at det sørgelige Resultat — Arbejderklassens Dødelighedsoverskud — under ingen Omstændigheder kan tilskrives Samfundstilstandene alene. Med fuld Berettigelse kan der da, naar Samfundet sættes i Bevægelse for ad de givne mulige Veje at søge Forskellen udjævnet, samtidig stilles det Krav til Arbejderne, at disse selv gøre noget i denne Retning.

Jeg behøver næppe at gøre opmærksom paa, at man ikke tør slutte, at Alkoholmisbrugen forholdsvis — o: sammenlignet med den hos de øvrige Samfundslag — skulde være større hos Provinsbyernes Arbejdere end hos de københavnske, fordi Procenttallene hist vise sig at være større end her. Det beror jo nemlig for største Delen paa, at Forskellen mellem Totaldødeligheden i Samfundslagene er langt mindre i Provinsbyerne end i København.

Vi vende os dernæst til Selvmordene. I Lande som Danmark, hvor de fleste pludselige Dødsfald, naar de indtræde uden forudgaaende Sygdom, ifølge Ligsynsloven ville blive gjorte til Genstand for retslig Undersøgelse, hviler Statistiken over Selvmord selvfølgelig paa et ganske anderledes sikkert Grundlag, end hvor dette ikke er Tilfældet. Man vil derfor kunne faa Antallet af de paa denne Maade døde nogenlunde frem, naar man som jeg har haft de medico-legale Attester at holde sig til (Provinsbyerne) eller dog Attester, der støtte sig til den retslige Undersøgelse (København). Jeg fremhævede Ordet »nogenlunde«, thi selv i saa Tilfælde kan der jo blive staaende Tvivlsspørgsmaal, f. Ex. om der ved Drukning foreligger Selvmord eller

Ulykkestilfælde. Imidlertid vil der ikke heraf kunne fremkomme Fejl af synderlig Betydning.

Af 10,000 levende i hver Aldersklasse døde aarligt ved Selvmord:

Tabel IV.
Provinsbyerne (1876—83).

	Mandkøn.		Kvindekøn.	
	Gruppe I.	II og III.	Gruppe I.	II og III.
20—35 Aar.	4	2	2	0,4
35—55 —	16	5	2	1
55 og derover	23	9	4	2

København (1865—74).

20—35 Aar.	5	3	2	0,1
35—55 —	17	7	2	0,5
55 og derover	25	9	3	0,9

Der viser sig ikke at være nogen tydelig Forskel paa Hyppigheden af Selvmord i Provinsbyerne og i København — det gælder saavel Gruppe I som Gruppe II og III. Kun hos Kvindekønnet i Gruppe II og III fremtræder der en større Difference mellem Kvantiteterne de to Steder, men selv denne er paa Grund af Middelfejlens Størrelse ikke til at stole paa. Resultatet er mærkeligt, forsaavidt som Selvmord antages at være hyppigere i store end i smaa Byer. Herved maa dog bemærkes, at de fleste Forfattere lade sig nøje med at beregne, hvor mange Selvmord der kommer paa et givet Antal Mennesker, f. Ex. 100,000 af begge Køn. Men denne Methode udsætter for Skuffelse, thi selv om For-

holdet mellem Kønnene var omtrent det samme, er dog de forskellige Aldersklasser som Regel forskelligt repræsenterede i store og i smaa Byer. Mod mit Resultat kan ganske vist indvendes, at jeg ligesom ved Dranker-dødsfald ikke har haft det samme Tidsrum for mig til Undersøgelse begge Steder, men de ligge i alt Fald saa nær ved hinanden, at denne Omstændighed næppe kan have udøvet nogen Indflydelse af Betydning.

Med Hensyn til Forholdet mellem de forskellige Samfundslag oplyser min Statistik, at i Provinsbyerne er Selvmord gennem alle tre Aldersklasser udtalt hyppigere i Gruppe I end i Gruppe II og III for Mandkønnets Vedkommende; det samme er Tilfældet i Kvindkønnets yngste Aldersklasse, medens det i de to andre er tvivlsomt, om der er nogen Forskel tilstede. I København fandtes Forholdet tilsvarende for begge Køns Vedkommende, naar undtages, at der i Mandkønnets yngste Aldersklasse ikke var nogen tydelig Forskel mellem Grupperne.

Af de mulige Fejlkilder maa dog et Par omtales. Ligesom ved Dranker-dødsfald, saaledes foreligger ogsaa ved denne Dødsarsag en Mulighed for, at Attesterne ikke ere fuldt saa paalidelige i højere Samfundslag (Gruppe III), som i de øvrige, idet det staar i Lægens Magt at maskere f. Ex. en Forgiftning ved Diagnosen »pludselig Død«. I de fleste Aldersklasser er dog Forskellen meget for stor til, at dette kan antages at paavirke Resultatet. Endvidere maa erindres, at Selvmord optræde forholdsvis hyppigere hos ugifte samt Enkemænd og Enker end hos gifte. Men det er ikke sandsynligt, at der hos de forskellige Samfundslag skulde være en saadan Forskel i Henseende til Civilstand, at den kunde

have synderlig Betydning for den fundne Afvigelse i Hyppigheden af denne Dødsårsag.

Vi kunne altsaa nok, uden at befrygte nogen væsentlig Forrykkelse af Resultatet ved disse Fejlkilder, gaa over til at undersøge, hvilken Betydning denne Forskel paa Dødeligheden ved Selvmord har for den fundne Forskel paa Totaldødeligheden i Samfundslagene. Ogsaa her holde vi os til Mandkønnet alene. Jeg gør gentagende opmærksom paa, at den i Kolonne a. og b. fundne Forskel angiver i alle Aldersklasser en Overvægt i Dødelighedsstyrke for Gruppe I, samt at Kolonne c. viser, hvor mange pCt. af Gruppe I's (Arbejderklassens) Overvægt i Dødelighedsstyrke, der skyldes den større relative Hyppighed af Selvmord i denne Gruppe.

Forskellen mellem Antallet af de paa 10,000 levende respektivt i Gruppe I og i Gruppe II og III indtrufne Dødsfald var i hver Aldersklasse hos Mandkønnet:

Tabel V.
Provinsbyerne.

	Ved alle Dødsårsager tilsammen.	Ved alle Dødsårsager undtagen Selvmord.	Differencen mellem Tallene (Kvotienterne) i Kolonne a. og b., beregnet procentvis af dem i a.
	a	b	c
20—35 Aar.	11	9	18 pCt.
35—55 —	70	59	16 —
55 og derover	92	79	18 —

København.

20—35 Aar.	25	23	8 pCt.
35—55 —	121	111	8 —
55 og derover	290	274	6 —

I den af det statistiske Bureau til Finansministeren afgivne »Beretning om Drikfældigheds-Forholdene i Danmark« oplyses, at i Perioden 1871—75 skulde, efter Forhørene at dømme, henimod Halvdelen af de mandlige Selvmordere i Danmark have været mere eller mindre drikfældige. Selvfølgelig maa Oplysninger af den Natur modtages med et vist Forbehold, men det fremgaar dog deraf, at Alkoholmisbrug spiller en ikke ringe Rolle som Motiv til Selvmord, en Erfaring, som enhver Læge vil kunne bekræfte ved Exempler fra sin Praxis. Men aldeles bortset fra Motiverne til Selvmordet, er saa meget da vist, at ved denne Døds-årsag bliver Livets Afslutning paa en haandgribelig Maade paaskyndet. Man kan derfor ikke lade Selvmordenes forskellige relative Hyppighed helt ude af Betragtning, naar man vil se Forskellen paa Dødeligheden i Samfundslagene i sit rette Lys.

Til Slutning kunde det maaske have sin Interesse at paavise, til Sammenligning med Tabel III og V, hvilken Betydning Tuberkulosen har for den mellem Samfundslagene fundne Forskel i Dødelighedsstyrke. Det er nemlig en Sygdomsform, som især i tidligere Tid blev anset for at paavirkes særlig af, om Individet levede under daarlige eller gode fysiske og aandelige Vilkaar. Fremgangsmaaden er den samme som ved de ovenfor nævnte Tabeller, og jeg henviser derfor til de der anførte forklarende Bemærkninger. Kun skal her tilføjes, at jeg har set bort fra Aldersklassen 20—35 Aar, fordi der ved den fundne Dødelighed af Tuberkulose i Gruppe I turde være en væsentlig Fejl for denne Aldersklassens Vedkommende, hidrørende

fra Tjenestefolk. Man vil nemlig erindre min tidligere udtalte Formodning om, at et ikke ringe Antal Tjenestefolk, naar de angribes af kroniske Sygdomme, flytte til Slægt eller Venner paa Landet, for dér at dø.

Forskellen mellem Antallet af de paa 10,000 levende respektivt i Gruppe I og i Gruppe II og III indtrufne Dødsfald var i hver Aldersklasse hos Mandkønnet:

Tabel VI.
Provinsbyerne.

	Ved alle Dødsarsager tilsammen.	Ved alle Dødsarsager undtagen Tuberkulose.	Differencen mellem Tallene (Kvotienterne) i Kolonne a og b., beregnet procentvis af dem i a.
	a	b	c
20—35 Aar.	11	»	»
35—55 —	70	55	21 pCt.
55 og derover	92	65	30 —

København.

20—35 Aar.	25	»	»
35—55 —	121	83	31 pCt.
55 og derover	290	204	30 —

I Henseende til at fremkalde den mandlige Del af Arbejderklassens Overvægt i Dødelighedsstyrke, spiller i Provinsbyerne den hos dette Samfundslag fundne større relative Hyppighed af Tuberkulose ikke nogen mere fremtrædende Rolle for de to ældste Aldersklassers Vedkommende end den større relative Hyppighed af Drankerdødsfald (Minimumsudtryk).

Ville vi til den sidst nævnte Dødsårsag føje Selvmord, betinge disse to tilsammen en hel Del flere Procent af den nævnte Overvægt end Tuberkulose. I København derimod har Tuberkulosen langt større Betydning for denne Overvægt end Drankerdødsfald, ja endog end Drankerdødsfald og Selvmord tilsammen.
